

(1)

Med skalami Sava šumi,
valove mogočne vali,
v naročaj jih Dunavu tira.
Čoln ziblje ob bregu se tam,
a ribič mi v njem sedi sam,
na veslo se truden opira...

(2)

Rusko:

Svirepaja Sava mež skal
Za valom stremitel'nyj val
V objatija gonit Dunaja.
Vsě pusto, i liš' odinok
U brega vethij čelnok.

Vsi verzji imajo po tri akcentuirane zloge in zamotano rimo.

V romanci *Anka* gre za zgled ljudskih romanc v desetercih. Primerjamo le prva dva verza v izvirniku in ruskem prevodu:

(3)

Gre po stezi čez polje zeleno
Anka mlada, dete zapuščeno

DVE RAZSTAVI ZDENKA HUZJANA

Likovna
umetnost

Zdenko Huzjan spada med tiste sodobne umetnike, ki na svoje intenzivno ustvarjanje opozarja tudi s pogostimi razstavami. Pri slednjem ne gre toliko za ponovitev istega razstavnega gradiva, ampak predvsem za predstavitev na novo nastalih slik, v novejšem času tudi grafik in kipov. Dve aprilski razstavi – v galeriji ZDSLU s tematiko Molka, zatem razstava risb v avli bežigradske naravoslovne šole – nudita vpogled v Huzjanove najnovejše kreacije.

Če se nam je Huzjan pred leti zapisal v spomin z motivi »gnezdilcev« – ne le s temi – ima sedanji impulz umetnika

Rusko:

(4)

Perehodit pole spozaranku a
Po trope moleden'kaja Anka b

V slov. jeziku je ženska rima, v rus. pa ne. V obeh verzih je navzoč deseterec.

Ko prebiraš obe omenjeni pesmi, začutiš lepoto ritmičnega jezika. Tudi *Delavčeva pesem o premogu*⁵ (Pesnja rabočego o kamennom ugle) je dobro prevedena. Ponarodele pesmi *Kaj bi te vprašal*... pa žal ni v prevodu. S tem seveda nočem reči, da je ruski zbornik Aškerčeve poezije slab.

Menim, da bo bralec Aškerčevih pesmi, zloženih v ruščini, dobil zaokroženo sliko o tem slovenskem pesniku. Ruski slavisti so opravili veliko delo in ne bi bilo prav, da bi njihov trud prezrli.

Jurij Rojs

¹ Anton Aškerc, Balade in romance, str. 8

² Anton Aškerc, Izbrannoe, str. 15. – prevedel L. Cyvjan

³ Anton Aškerc, Balade in romance, str. 16

⁴ Izbrannoe, str. 40 – prevedla M. Kvjatkovskaja

⁵ Izbrannoe, str. 166 – Prevedla M. Ryžova

drugačno valenco, vendar kot naravno kontinuiteto lastne umetniške izoblikovanosti. Z »gnezdilci« je Huzjan ustvaril pežantno, zastrašujočo eksistenčno negotovost, z obteženostjo individualne samote, nezaščitenosti, kar se razodeva v redukciji barv na črno in belo, v brezprostorju občega, ki je hkrati filozofska drža (ne)možnosti življenja, arhetipsko osebna izpoved s prevladujočimi temnimi toni. Pri sedanji razstavi v galerijskih prostorih na Komenskega ulici se da lepo razpoznati navezujoč rokopis umetnika v skupni motiviki Molka, ne glede na to, da poleg prevladujočih slik prinaša tudi delež lesorezov in kipov, vendar je Huzjanov premik razviden. Že to, da barva, najsi še skromno, vdira v črno-beli svet

Huzjanove preokupacije, govori o premikih, dasi je osnovna slikarjeva poteza izšla iz prejšnjega k sedanjemu.

Ciklus slik, grafik, kipov z motivom Molka je simptomatičen za Huzjanovo izbiro in realizacijo. Beckettovski pridih je bil prej na eksistencialni ravni najbolj rudimentirane biti, sedaj na ravni Molka kot nemoči ali tudi poslednje postaje. Ne da bi bil Huzjan kaj dolžan irskemu pisatelju, ne da bi literariziral vsebinska, filozofska vprašanja, je v fluidu občutljive umetniške osebnosti nastalo to, kar ne hote najde vzporednice, a gre v bistvu za samostojno umetniško tkivo. Huzjanov molk ima lahko različno valenco, miselno ozadje samostojno slikarsko (grafično, kiparsko) upodobitev, brez zadolžitvene vezi je Molk padel kot spoznanje o človekovi ujetosti in nemoči. Osamelo človeško bitje je v svoji nakazanosti in reduktivni ekspresiji kot zaznamovano z nemočjo molka in s tem potopljeno v individualizirano držo izoliranega spoznanja o molku kot ločujočem faktorju. Komajda je možna pomisel, da ima lahko molk še drugačen značaj, npr. samozadostnosti ali pa kot zaključek po nemolku. Umetnikova izpeljava v potezi in barvi sledi njegovim prejšnjim znanim prijemom, seveda s svežimi, vsaj deloma inovacijskimi posegi. Smisel za skrajno racionalno potezo, z odločno črto, je Huzjan ohranil, jo motivno prilagodil, v barvnem podajanju pa je ob zamolklih kontrastih zabrisano črno bele osnove vnesel nekoliko barve; Molk je lahko tudi izvijanje iz teme. Nadih barve ob

»nebarvah« sugerira kanec spreminjajoče se dojetega sveta in kot pridih nasproti črnogledosti, vendar v vselej navzočem molku. Tako kot ne gre za konkretno prostorsko postavitev figur, tako je Huzjanov svet potopljen v brezčasje in s tem dobiva prizvok stalnosti, negibnosti. Negibnost Huzjanovih figur zaznamuje notranja drama; tudi v lesorezu in železni konstrukciji ohranja te prvine, seveda pa se umetnik z velikim poslušom podreja materialu in možnostim, ki ga ta daje.

Rastava risb na bežigrajski naravoslovni šoli v bistvu nadaljuje Huzjanove preokupacije in prinaša serijo različnih risb. Najsi je umetnik želel podati v okviru razstavnih možnosti različno v svoji tipiki, so risbe po nastanku nove, razpoloženske pa sežejo od skepse do zmerne nadiha nekoliko bolj optimističnega občutja pri Materi z detetom. V preseku risb z razstave je očitno, da je Huzjan ostal zvest močni potezi in ostremu zarisu, kjer reduktivno dosega polni izraz. Človeška ranljivost je ostala, kot tudi zavest samote. Ali je možno pomisliti, pa možno slutiti preboj dosedanjega občutja, misel in s tem tudi najaviti ikonografsko drugačen rokopis, je tvegano in brez zanesljivega oporišča – umetniku lahko zaupamo, da bo ne glede na spreminjajoči se impulz znal enako sugestivno upodobiti tisto, kar je zanj ustvarjalni imperativ. Vsekakor je hvale vredno, da si je šola omislila Huzjanovo razstavo, kjer je v tipičnem vendarle možno spoznati raznotero.

Igor Gedrih